

בס"ד, כ"ו באדר ב' תשפ"ב

29 במרץ 2022

תיק מס' 82016

פסק דין

בעניין שבין

הנתבע – נהג רכב

התובע – נהג רכב

א. רקע ועובדות מוסכמות

ביום שישי כ"ה תשרי ה'תשפ"ב (1.10.2021) ב 09:05 הסיע התובע את ילדיו לבית הספר שברחוב א' בירושלים, שהוא רחוב דו סטרי ללא מוצא. התובע החנה את רכבו בצד הדרך במקביל לכיוון התנועה (אף שיש מקום לחניה בניצב לכיוון התנועה) כדי לאפשר לילדים לרדת, ולאחר מכן יצא לכביש והחל לבצע פניית פרסה. באותה שעה נסע הנתבע ברחוב זה, הגיע מאחורי התובע והתנגש לטענתו ללא לחיצה על הבלמים, ברכבו של התובע.

ב. טענות התובע

1. התובע טוען כי ראה את רכב הנתבע מגיע ממרחק ונוסע באיטיות מרובה (25 קמ"ש) וחשב שיספיק לצאת (מתוך כתב התביעה שהוגש לבית המשפט ולא הוכחש על ידי התובע בבית הדין). הוא עצר עצירה מוחלטת בתחילת הפניה כדי להתבונן שנית על הכביש, ובאותה השנייה הוא ראה את הנתבע קרוב מאוד אליו.
2. אם הנתבע היה מרוכז, היה עליו להבחין בו, שכן לא היו כלי רכב חונים באזור.
3. הנתבע לא היה מרוכז בכביש ובמקום להסתכל על הכביש הוא הביט לצידו השמאלי ולכן לא הבחין בתובע.
4. התובע ניסה לנסוע לאחור במהירות (מתוך דוא"ל שנשלח לבית הדין בפורים קטן תשפ"ב) ולכן לא יכול היה לצפור לנתבע ולהזהירו, אך נכשל בניסיונו זה ולא הצליח למנוע את ההתנגשות.
5. התובע התחיל לבצע את פניית הפרסה למרות שראה את הנתבע, כיוון שכך נוהגים בכביש – מחשבים את המציאות שלפנינו ומקבלים הכרעות. התמונות מוכיחות שרכבו של התובע כבר יצא כולו מהחנייה למעט הגלגל הימני האחורי שהיה עדיין בחנייה בשולי הכביש, ובכך ברור שהוא לא התפרץ לכביש.
6. התובע בחר למכור את רכבו אחרי התאונה ולא להזמין שמאי שיעריך את הנזק שנגרם לרכב, כיוון שלא רצה להמתין, וחשש שאם יפסיד במשפט שיתנהל בין חברות הביטוח, השמאות תהיה על חשבוננו. כיוון שהייתה לו הזדמנות למכור את רכבו ב3,000 ₪ הוא בחר למזער את נזקיו, וכך עשה בלי להתייעץ עם הנתבע. בשיחה של

התובע עם בעל מוסך נאמר לו שתיקון הנזק יעלה לפחות 4,000 ₪ ואין דרך לדעת מראש מה תהיה העלות הסופית, ועל כן הוא החליט לא לתקנו.

7. התובע הודיע לבית הדין כי המחלוקת בעניין הנזק שנגרם לרכבו תתברר רק בבית הדין והיא לא חלק מהדיון בבית המשפט בין חברות הביטוח.

8. לטענת התובע, שווי הרכב שלו ע"פ אתר יד 2 הוא 11,000 ₪. ועל כן הוא תובע את ההפרש בין שווי הרכב לבין המחיר שקיבל: 8,000 ₪.

9. בנוסף, אם בית המשפט יכריע שהתובע אשם בתאונה, ולאחר מכן החברה תעלה לתובע את פרמיית הביטוח (לטענת סוכן הביטוח שלו), ועל כך מבקש התובע פיצוי בסך 2,600 ₪.
סך כל התביעה 10,600 ₪.

ג. טענות הנתבע

1. הנתבע טוען כי נסע כחוק ולא הסיר את מבטו מהכביש. הוא לא ראה כלל את רכב התובע חונה ומוריד את הילדים, כיוון שיש מכוניות רבות החונות בניצב לכביש והוא לא אמור להסתכל אם אחת מהן מעוניינת להיכנס לכביש. ברגע התאונה התובע פרץ לכביש בפתאומיות ולכן הנתבע לא ראה אותו והתנגש בו.

2. אם התובע טוען שראה את הנתבע מגיע, היה עליו לחכות ולתת לו לעבור כיוון שלנתבע זכות קדימה. מאחר והתובע החליט לפרוץ לכביש, כל האחריות על התאונה מוטלת על כתפיו של התובע.

3. הפגיעה הייתה בגלגל השמאלי הקדמי של התובע מה שמורה על כך שהתובע הספיק רק להתחיל את היציאה מהחניה אל הכביש ולא כפי שטען לעיל.

4. לנתבע יש מערכת מובילאיי שמתריעה בפניו על כל גורם שמתפרץ לכביש או שעומדים להתנגש בו. המערכת לא התריעה, מה שמראה שהפריצה של התובע הייתה פתאומית.

5. בגלל שהתובע התפרץ לכביש הנתבע לא הספיק לסטות שמאלה או ללחוץ על הבלמים.

6. מבחינה פרקטית אין הגיון לצאת קצת לפניית פרסה ואז לעצור ולחכות, לכן סביר יותר שהתובע התפרץ לכביש.

7. הנתבע טען טענה משפטית: לנתבע יש ביטוח צד ג' ועל התובע להפנות את תביעתו לחברת הביטוח, ואין לו זכות לדרוש מן הנתבע לעמוד לדין באופן אישי. מנהג המדינה לתבוע את חברות הביטוח והן דנות ביניהן. בדיוק בשביל זה עושים ביטוח לרכב. לא הגיוני שהתובע יתבע את הנתבע עצמו לדין תורה, ובעצם יש פה קביעה שאנשים דתיים אינם מכוסים על ידי הביטוח, כיוון שחברות הביטוח מסרבות להתדיין בדין תורה.

8. לכן יש לפטור אותו מכל תשלום שהוא.

אשר על כן, יש לקבוע מי נהג ברשות ומי נהג שלא ברשות על פי דיני התעבורה.

ח. העובדות הידועות לבית הדין

נפתח בכך שעל פי התמונות ישנו סימון ברור על הכביש בין מקום החנייה ונתיב התנועה. על פי התמונות שהוצגו בפנינו וצולמו לאחר התאונה, רכבו של התובע היה בזווית של בערך 45 מעלות לכיוון התנועה. הגלגל האחורי-ימני שלו היה על מקום החנייה, וכן הפינה האחורית-שמאלית שלו. כך שבערך רבע מהרכב היה עדיין בחנייה (בניגוד לטענת התובע ש-95% היו כבר בכביש). לפי התמונות ישנה פגיעה בפינה הקדמית-ימנית של הנתבע, וברכב התובע יש פגיעה בדלת של הנהג ובכנף השמאלית הקדמית. כלומר, פגיעה לאורך שליש מהרכב של התובע בערך. עוד ניכר שהמרחק של רכבו של הנתבע משפת הכביש הוא קצת יותר ממטר, דהיינו, הנתבע נסע בנתיב שלו.

לפי גרסת הנתבע, התובע התפרץ לכביש. גרסה זו תואמת את התמונות. על פי זה, התובע התפרץ לכביש, ולכן הפגיעה הייתה פינה אל פינה. הפינה הקדמית ימנית של הנתבע, פגעה בכנף הקדמית שמאלית של התובע, ולכן הנתבע לא ראה אותו עד לתאונה.

לפי גרסת התובע לפני תחילת הנסיעה הוא התבונן וראה את הנתבע מתקרב מאחוריו. למרות זאת הוא יצא לכביש, עצר לפני פניית פרסה, ואז הנתבע פגע בו כיוון שלא התבונן בכביש. גם גרסה זו תואמת את התמונות. לסיכום – התמונות מעידות שרכבו של התובע החל להיכנס לכביש, אולם מדובר בכניסה חלקית, וכרבע מן הרכב טרם נכנס לכביש. כמו כן, לא ניתן להכריע על פי התמונות איזו מן הגרסאות נכונה. כעת נפנה לדיון ההלכתי והמשפטי.

ט. האם התובע נחשב כמי שנהג ברשות

מאחר שהקביעה מי נהג ברשות ומי לא היא על פי תקנות התעבורה, יש לבחון מהו החוק במקרה שלפנינו. בתקנה מספר 44 (א) לתקנות התעבורה תשכ"א-1961, נקבע כי:

לא יפנה נוהג את רכבו כדי להסתובב ולנסוע בכיוון הנגדי (להלן - פניית פרסה), אלא בנסיבות שאין בהן הפרעה לתנועה או סיכון לעוברי דרך, ולא יפנה כאמור כשהוא מתקרב לעקומה או לפסגה תלולה או במקום שרכבו אינו נראה לעיני נוהג רכב אחר המתקרב מכל צד שהוא.

מלשון התקנה ברור לחלוטין שהחובה המוטלת על מי שמבצע פניית הפרסה להיזהר גדולה יותר מחובתו של הנוסע בכביש, ועל הפונה מוטלת האחריות לוודא שהוא לא מפריע לתנועה. אם כן, אנו יכולים להסיק שהתובע נהג לא ברשות.

לא רק בסיבוב פרסה מוטלת עליו חובה זו, אלא בכל מקרה בו הוא משתלב בתנועה לאחר יציאה מחנייה עליו לתת זכות קדימה ולברר ולוודא שהכביש פנוי. כך כתוב בתקנה 1 המגדירה מהי זכות קדימה:

מתן אפשרות לעוברי דרך אחרים שלהם נקבעה זכות קדימה, להתקדם בדרך בלי לעצור, להמתין, לשנות את מהירותם או לסטות מקו התקדמותם.

בנוגע ליוצא מחניה הדברים ברורים עוד יותר, כפי שנכתב בתקנה 64:

נוהג רכב היוצא מחצרים, מדרך גישה לבית, מתחנת דלק, מתחנת שירות, ממקום חניה לכלי-רכב וכיוצא באלה או מכל מקום שאינו דרך, והוא עומד להיכנס לדרך או לחצותה – [..]

(2) יאט ויתן זכות קדימה לכלי רכב המתקרבים באותו כביש לפני שייכנס לכביש.

במקרה שלפנינו ברור לחלוטין שהתנאים הללו לא התקיימו. הרי הנתבע לא שינה את מהירותו, והתובע לא נתן זכות קדימה ובכך הוא נקרא נוהג שלא ברשות.

בנוסף, נראה שהמציאות מוכיחה שהתובע טעה בשיקול הדעת. לפי סיפורו של התובע, הנתבע היה במרחק של 10 כלי רכב ממנו כלומר במרחק של כ-30 מטרים, והנתבע נסע במהירות של 25 קמ"ש. חישוב פשוט מגלה שבמקרה זה עמדו לרשות התובע 4.38 שניות לביצוע פניית פרסה שלימה. בהינתן כך מדובר על דרך שאינה פנויה, והתובע פעל שלא ברשות. מעבר לכך, על העושה פניית פרסה לקחת מקדם בטיחות ובמקרה זה היה עליו לעשות סיבוב פרסה רק כאשר עומדות לרשותו 10 שניות לפחות. כאשר לא עשה כן הוא נקרא נוהג שלא ברשות.

מסקנה, התובע נהג שלא ברשות בכך שלא נתן זכות קדימה לנתבע.

י. האם הנתבע נחשב כמי שנהג ברשות

התובע טען שהנתבע לא הסתכל כלל על הכביש בעת הנסיעה (פרוטוקול דיון 1 עמוד 2 שורה 3) וממילא ברור שלטענתו הנתבע נהג 'שלא ברשות'. התובע הביא כראיה לדבריו את העובדה ש-95% מהרכב שלו כבר היו בכביש ואילו הנתבע היה מרוכז – הוא בוודאי היה רואה את רכבו של התובע שנמצא מול עיניו. בנוסף, התובע טען כי הוא עצר עצירה מלאה ואז התרחשה התאונה.

דיון: ראשית, נציין שכאמור, הטענה ש-95% מהרכב של התובע כבר היו בכביש – איננה נכונה. התמונות מראות שחלק גדול מרכבו של התובע עדיין לא הגיע לכביש. בנוסף, ברור מהתמונות שהתאונה התרחשה בפניה מול פינה מה שמורה כי הרכב של התובע עוד לא היה כולו בכביש. בנוסף, הרכב של התובע עמד בזווית של 45 מעלות לכיוון התנועה מה שהקטין עוד את שיעור הבליטה שלו לכביש.

לגבי הטענה שהנתבע לא התבונן בכביש – אכן, תקנות התעבורה מטילות על הנוסע בכביש חובה להיות בריכוז מלא (תקנה 21 ג):

לא ינהג אדם רכב בקלות ראש, או בלא זהירות, או ללא תשומת לב מספקת בהתחשב בכל הנסיבות, ובין השאר בסוג הרכב, במטענו, בשיטת בלמיו ומצבם, באפשרות של עצירה נוחה ובטוחה והבחנה

מעתה, גם אין צורך לבחון האם הנתבע מחוייב לשלם בעצמו על הנזקים שאירעו לרכבו של התובע או שהוא רשאי להפנות את התובע אל חברת הביטוח שלו, שהרי ממילא הנתבע פטור מהתשלום על נזקים אלו.

להלן עמדת חלק מדייני בית הדין: לאמור לעיל יש להוסיף כי גם אילו היו היינו מקבלים את גרסת התובע כלל לא ברור שהיינו מחייבים את הנתבע, כפי שנבאר. לעיל הבאנו את לשון השולחן ערוך (ח"מ שעה, ז):

היו שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, והוזקו זה בזה בין בגופם בין בממונם, אם לא ידעו זה בזה, פטורים. אבל אם ראו זה את זה, אף על פי שלא כיוונו, חייבים. לפיכך שנים שהיו רצים ברשות הרבים, או שהיו מהלכים והוזקו זה בזה, פטורים; הזיקו זה את זה, חייבים.

מדויק מדברי השולחן ערוך שאם אחד ראה והשני לא – מי שראה חייב ומי שלא ראה פטור (כך דייק פתחי חושן נזיקין פרק א הערה סח, וכן משמע מכנסת הגדולה הגהות הטור שעה, י).

אמנם יש שיטות אחרות בהסבר השולחן ערוך (ראו בדגול מרבבה הובא על ידי הפתחי תשובה שם, ס"ק ג, וביאור הגר"א ח"מ שעה, כ ובעוד אחרונים). אולם, בהצטרף לכל האמור עד כה קשה להוציא ממון על פי דעות אלה (כן כתב בספר משפט המזיק חלק א עמ' קג).

במקרה שלפנינו התובע ראה את הנתבע וחשב שיצליח להשלים את פניית הפרסה לפני בוא הנתבע (פרוטוקול דיון 1 עמ' 3 שורה 21). לעומת זאת, על פי טענות שני הצדדים, הנתבע כלל לא ראה את התובע. בנסיבות אלה האחריות המוטלת על התובע גבוהה הרבה יותר כיוון שהוא ראה וידע שישנו סיכון ולכן היה עליו להיזהר. לעומת זאת, הנתבע לא ראה ולא ידע ולכן החובה המוטלת עליו פחותה, כיוון שהוא נחשב כשוגג בעוד התובע נחשב כמזיד.

אמנם, ניתן לומר שכל דברי השולחן ערוך נאמרו בשנים שהולכים בדרך, שם הימנעות מהתבוננות בדרך אינה פשיעה וניתן לדון את מי שראה כמזיד ואת מי שלא ראה כשוגג. אולם בנוסע ברכב הימנעות מהתבוננות אינה סיבה לפטור, אלא אדרבה היא פשיעה וחוסר אחריות (ראו משפט המזיק חלק א, פרק ז, הערה א, סברה מעין זו). אולם, יתכן שגם בנסיעה ברכב נהג יכול שלא להתבונן בדרך במשך זמן קצר מאד (למשל, כדי להפעיל מיזוג או רדיו), ולכן לא מדובר על נהיגה 'שלא ברשות'. עד כאן עמדת חלק מדייני בית הדין.

כיוון שכתבנו שאין לחייב את הנתבע על הנזקים שנגרמו לרכב של התובע מפני שאין להוציא ממון מספק ומטעמים נוספים, הרי שמאותם הטעמים עצמם ומכוח אותו סעיף בשולחן ערוך (ראו את דברי השולחן ערוך שעה, ו, במלואם) גם אין לחייב אותו על עליית הפרמיה של הביטוח (בנוגע לעליית הפרמיה יש לבחון טעמים נוספים כגון גרמא רחוקה, וחתימה על הסכם עם חברת ביטוח שאלו כלליו, אבל בפסק דין זה לא ניכנס לנדון הזה כלל).

מסקנה, הנתבע פטור לחלוטין.

יא. שיעור התביעה

בשולי הדברים יש להעיר לגבי שיעור התביעה (עליו ערער הנתבע) שאפילו לפי דברי התובע, כלל לא ברור שניתן לחייב את הנתבע לשלם 8,000 ₪ עבור הנזק שנגרם לרכב, ומסתבר מאד שהיה ניתן לחייב את הנתבע לכל היותר ב-4,000 ש"ח. שכן אפילו לדברי התובע, בעל המוסך שאליו פנה העריך את הנזק ב-4,000 ₪, אלא שהוסף שהתשלום על הנזק עלול להסתכם בסכום גבוה הרבה יותר. משמעות דבריו של בעל המוסך היא שברור שיש לשלם על תיקון הנזק 4,000, וישנו ספק האם יהיה צורך לשלם סכום גבוה יותר. במצב זה, גם אם נאמץ את עמדת התובע במלואה, הרי שלא ניתן לדרוש מן הנתבע לשלם סכום שהתובע עצמו כלל אינו יודע אם הנתבע אכן מחויב לשלם לו.

השולחן ערוך (ח"מ עה, יח) מתייחס למקרה שבו ברור שנערכה הלוואה (או שהתרחש נזק) ושני הצדדים אינם יודעים מה סכום ההלוואה המדויק, וכתב שעל הנתבע לשלם רק את הסכום שברור לו שלוה, ובית הדין אינו יכול לחייבו לשלם סכום נוסף מעבר לכך. השולחן ערוך (שם) דן האם הנתבע מחויב להתפשר עם התובע בנושא זה כדי לצאת ידי שמים: יש אומרים שהנתבע חייב בכך כדי לצאת ידי שמים, ויש אומרים שאפילו כדי לצאת ידי שמים – פטור מכך, ודי שישלם לתובע את הסכום שברור לו שלוה ממנו. הש"ך (ח"מ עה, סז) מכריע כאפשרות השנייה, ואילו בעל התומים כותב שהכרעתו של הש"ך אינה הכרחית.

מן הכלל אל הפרט: במקרה שלפנינו, לפי דברי התובע, שני הצדדים יודעים שהנתבע הזיק לתובע אך אינם יודעים מה סכום הנזק המדויק, ולכן גם לדברי עמדת התובע, ניתן לחייב את הנתבע לשלם לכל היותר 4,000 ₪, ולא למעלה מכך. לכאורה היה מקום לדון אם הנתבע יצטרך להתפשר עם התובע כדי לצאת ידי שמים, אולם למעשה בנידון דנן נראה שלכל השיטות אין מקום לצפות מן הנתבע לתשלום מסוג זה, אפילו כדי לצאת ידי שמים, הן מפני שלפי גרסתו של הנתבע הנזק נגרם בגלל התובע לבדו, והן מפני שהייתה אפשרות תיאורטית לבדוק את שומת הנזק, והסיבה היחידה שכבר לא ניתן לדעת את שומת הנזק המדויקת היא מפני שהתובע מכר את הרכב על דעת עצמו, ובלא הסכמת הנתבע, ומסתבר שבמצב כזה אין מקום לדרוש מהנתבע לשאת בתוצאות ולשלם עוד סכום כדי לצאת ידי שמים.

אך מעבר לכך: גם הערכה זו בסך 4,000 ₪ שהציג בפנינו התובע בשם בעל המוסך שלו – לוקה היא בחסר. הרי הערכה כספית זו אינה מגיעה מגורם אובייקטיבי או גורם המוסכם על שני הצדדים, ודברי בעל המוסך של התובע אינם מהווים ראייה המחייבת את הנתבע, ואם כן כיצד נוכל לחייב את הנתבע לשלם על סמך הערכה זו. אילו הרכב היה לפנינו, הייתה בידינו האפשרות להעריך את הנזק על ידי בעל מקצוע, אולם עתה שהרכב כבר נמכר, יש בידינו רק תמונות, ובוודאי שאף מומחה לא יוכל להכריע על סמך תמונות מהו ערכו האמיתי של הנזק שנגרם לרכב שנמכר, כך שאף דלת זו נחסמה בפנינו. גם כאן יש לציין שכפי שהוסבר לעיל התובע הוא שגרם לכך שבית הדין אינו יכול עתה לשום את הנזק בכך שמכר את הרכב על דעת עצמו בלא הסכמת הנתבע או בית הדין. בהחלט ניתן להבין לליבו של התובע (שהזדרז למכור את רכבו מחשש להפסד כספי נוסף), אולם גם אחרי הבנה זו, לא ניתן לחייב את הנתבע לשלם על סמך ההערכה הכספית שהציג התובע.

יב. אגרת בית הדין

על פי ההלכה ועל פי מדיניות בית הדין כאשר שני הצדדים התנהלו בדיון המשפטי באופן סביר, פנייתם נחשבת לפנייה משותפת ולכן הם מתחלקים בשווה באגרת בית הדין (ראו משנה בבא בתרא קסז ע"ב, בנוגע לתשלום שכרו של סופר בית הדין, ועיינו גם שו"ת הריב"ש, תעה; שו"ת תשובות והנהגות ב, תרצו, בסופו).

להבנתנו שני הצדדים התנהלו באופן סביר וראוי במסגרת הדיון בבית הדין, ולכן שורת הדין היא לחלק את הוצאות המשפט באופן שווה. במקרה זה התובע שילם 500 ש"ח אגרה עבור התביעה שלו ולכן יש לחלק את האגרה בין הצדדים והנתבע ישלם לתובע 250 ש"ח.

בשולי הדברים נציין כי הצדדים ראויים לכל שבח על התנהלותם הראויה והעניינית במהלך הדיון.

יג. מסקנות והחלטות

1. בית הדין דוחה את התביעות של התובע כנגד הנתבע לפי צוי בגין הנזק שנגרם לרכבו ובגין עליית פרמיית הביטוח.

2. הנתבע חייב לשלם לתובע 250 ש"ח עבור אגרת בית הדין, וזאת עד לתאריך י"ד אייר תשפ"ב, 15 למאי 2022.

3. ניתן לערער על פסק דין זה עד לתאריך ז' אייר תשפ"ב, 8 למאי 2022.

פסק הדין ניתן בתאריך כ"ו באדר ב' תשפ"ב, 29 במרץ 2022

והאמת והשלום אהבו

בזאת באנו על החתום

הרב עוז מורנו, דיין

הרב עמוס ראבילו, אב"ד

הרב שלומי שטיינמץ, דיין